

KAPITTEL 7

Erfaringer med å utforske ungdoms møte med barnevernet ved hjelp av institusjonell etnografi

Siv Kristine Schrøder Universitetet i Agder

Abstract: This chapter is based on my doctoral thesis about reports of concern to the Norwegian Child Welfare Service. The topic of this chapter is young people's *work* and *work-knowledge* when they seek help from the Child Welfare Service. Throughout the chapter I show how these two concepts have impacted my analysis, especially when it comes to promoting young people's knowledge in research. I argue that it is important to explore and understand institutions from children's and young people's standpoints. This is a way of acknowledging their agency, but first and foremost it can enrich research analyses and provide a better understanding of society.

Keywords: child welfare service, youth, children, work, work-knowledge, agency, institutional ethnography

Introduksjon

Jeg husker jeg skulket mye og skulle være tøff. For jeg har aldri vært et sånn problem-barn liksom, forstår du hva jeg mener? Men da husker jeg at jeg gjorde alt jeg kunne for å bli ett, for at de [barnevernet] skulle hjelpe. (Jente, 18)

Dette er et sitat fra en jente jeg intervjuet i forbindelse med min doktorgradsavhandling om meldinger til barnevernet, og som jeg har kalt Ane¹ (Schröder, 2021).² Jenten forteller om hvordan hun prøvde å være et «problembarn» for å vise at hun hadde det vanskelig og trengte hjelp fra barnevernet. Flere av de andre ungdommene jeg intervjuet, fortalte også om hvordan de brukte atferd for å vise at de hadde det vanskelig.

Jeg var usikker på hvordan jeg skulle analysere disse ungdomsintervjuene. Temaene for intervjuene var meldinger til barnevernet, og ungdom som selv søker hjelp fra barnevernet. En melding er en henvendelse til barnevernet der opplysningenes karakter gir grunnlag for bekymring for ett eller flere barn. Barnevernet må vurdere alle innkomne meldinger innen én uke, og om de skal følges opp med en undersøkelse eller henlegges, jf. barnevernloven (bvl) § 2–1. Samtidig er det ikke slik at alle meldinger skal føre til undersøkelse og eventuelle tiltak fra barnevernet. En melding skal undersøkes dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak, jf. bvl § 2–2. Både hva som er en melding og hvilke meldinger som skal undersøkes, er ikke entydig definert og gir rom for tolkninger. Dette innebærer at det er nødvendig med ansattes bruk av skjønn, og at ungdom dermed kan ha ulike erfaringer når det gjelder å få hjelp fra barnevernet.

Til tross for at temaet for studien var meldinger til barnevernet, fortalte ungdommene jeg snakket med, om erfaringer som handlet om mye mer enn selve meldingen. Noen ganger var ikke meldingen noe de vektla i det hele tatt. For å analysere intervjuene prøvde jeg først å bruke en tematisk tilnærming (Ryan & Bernard, 2003). Jeg oppdaget imidlertid nokså fort at jeg ikke klarte å se forbi min allerede eksisterende kunnskap om barnevernet, som jeg hadde tilegnet meg gjennom min sosionomutdanning, og som tidligere ansatt i barnevernet.³ Jeg hadde noen antakelse

1 Alle navn er fiktive av hensyn til anonymitet.

2 Dette kapitlet er basert på min doktorgradsavhandling.

3 Disse erfaringene har jeg allerede presentert i min doktorgradsavhandling (Schröder, 2021).

om meldinger, og disse antakelsene begrenset hva jeg så etter og fant i intervjuene, noe jeg også utdyper senere i dette kapitlet. For å utfordre mine forforståelser og bringe inn en annen måte å forstå empirien på lot jeg meg inspirere av flere kollegaer og deres erfaringer med å anvende institusjonell etnografi. På bakgrunn av deres råd startet jeg med å se etter hva ungdommene gjorde når de prøvde å få hjelp – deres arbeid. Dette kapitlet handler om ungdommenes *arbeid* og *arbeidskunnskap* når de ville ha hjelp fra barnevernet. Nærmere bestemt drøfter jeg på hvilke måter det å anvende arbeidsbegrepet fra institusjonell etnografi kan ha hatt betydning for kunnskapen som framkom i min studie om ungdom som melder fra til barnevernet.

Å forstå barns og unges handlinger som arbeid møtte en del motstand. Noen stilte spørsmål ved om arbeid var et treffende begrep for å tolke barns og unges handlinger. Hvor bevisst var de egentlig sine handlinger når de hadde det vanskelig? Andre mente at ungdommene kunne framstå som for beregnende, kanskje nesten manipulerende, dersom jeg tolket deres ønske om hjelp som arbeid. Dette er viktige spørsmål som jeg skal vende tilbake til mot slutten av kapitlet. Samtidig er det et poeng at disse spørsmålene kan sies å være basert på bestemte syn på ungdom og på arbeid.

Videre i dette kapitlet kommer jeg først inn på ulike måter å forstå barn og arbeid på, før jeg presenterer Smiths (2005) definisjon av begrepene arbeid og arbeidskunnskap. Arbeid og arbeidskunnskap, slik de er definert i institusjonell etnografi, skiller seg fra de mer vanlige måtene å forstå arbeid på (Smith, 2005). Deretter viser jeg hvordan det å forstå ungdommenes handlinger i lys av Smiths arbeidsbegrep endret mine analyser og slik også kunnskapsutviklingen i min doktorgradsavhandling. Videre tar jeg utgangspunkt i et utvalg nordiske studier, inkludert min egen, som har vært inspirert av institusjonell etnografi, og som har undersøkt aktiviteter som ikke det er så vanlig å se på som arbeid. Disse studiene utgjør eksempler på hvordan arbeidsbegrepet kan fungere som analyseverktøy. Avslutningsvis drøfter jeg hvordan arbeid og arbeidskunnskap kan danne utgangspunkt for utforskning av styringsrelasjoner.

Ulike syn på barn og arbeid

Historisk sett har barn og unge gjerne blitt gitt en objektposisjon i forskning, der foreldre eller fagfolk er informanter på vegne av barn, eller der

barn har blitt observert av voksne (Tingstad, 2019). Dette synet på barn og unge har i ettertid blitt kritisert, og kritikken var sentral for de endringene som etter hvert fant sted i synet på barn og unge fra midten av 1990-årene. Forskere fra flere fagfelter var kritiske, men spesielt sosiologer og antropologer deltok i diskusjonen og lanserte det noen av dem kalte et paradigmeskifte i synet på barn og barndom (Qvortrup, 2021). Sentrale elementer i det nye perspektivet var en forståelse av barn og barndom som sosialt konstruert, en oppfatning av barn som aktører som påvirker og påvirkes av sine omgivelser, samt et syn på barn og barndom som verdifulle i seg selv (f.eks. James et al., 1998; Qvortrup et al., 1994).

Samtidig som barn og unge i dag er sett på som aktører, er de både i forskning og i hverdagslivet også antatt å være sårbare (P.A. Christensen, 2000, s. 38). I et slikt perspektiv er barn og unge under utvikling og har begrenset med erfaringer og kunnskap om samfunnet omkring, noe som gjør at de anses som avhengig av sine foreldre (Eide, 2020) og andre voksne. Denne sårbarheten og avhengigheten gjør dem også i behov av beskyttelse. Et syn på ungdom som umodne, under utvikling og avhengige kan passe dårlig med å anse deres handlinger som arbeid.

Et tydelig skille mellom den offentlige og private sfæren, og mellom arbeid og familieliv, er sentralt i konstruksjonen av det vi i dag ser på som arbeid. Dette skillet innebærer at begrepet arbeid i mange sammenhenger er knyttet til lønnsarbeid (Fattore et al., 2016, s. 180–181). Begrepet arbeid sammen med begrepet barn og unge kan dermed gi negative assosiasjoner. Samtidig anvender både politikere og forskere arbeidsbegrepet for voksnes arbeid i hjemmet, og da spesielt for mødres hus- og omsorgsarbeid (f.eks. Danielsen, 2002; Egeland et al., 2021; Kitterød & Halrynjo, 2019; Leira, 2004; NOU 2012: 15; Meld. St. 24 (2015–2016); Wærness, 1975). Interessant i denne sammenhengen er Nilsen og Wærdahl (2014) sin studie, der de peker på at det i en norsk kontekst har vært lite forskningsmessig oppmerksomhet rettet mot barns arbeid i hjemmet. Barn er framstilt som mottakere av arbeid i form av omsorgsarbeid fra foreldre, og omtales i mindre grad som noen som selv utfører arbeid. Nilsen og Wærdahl (2014) ser denne manglende oppmerksomheten mot barns arbeid som et uttrykk for et syn på barndommen som en livsfase som skal bestå av læring, lek og lite forpliktelser og ansvar. Kanskje kan arbeid, slik Smith (2005) definerer det, bidra til å synliggjøre barns og unges egne innsatser i livet sitt og dermed også til en utvidet forståelse av barndom og ungdomstid?

Arbeid og arbeidskunnskap i institusjonell etnografi

Smith (2005, s. 151–152) forklarer arbeid som det folk gjør og mener å gjøre, som krever tid, oppmerksomhet og innsats, og som er gjort under bestemte omstendigheter. Arbeidsbegrepet favner både fysiske, mentale og emosjonelle dimensjoner (Magnussen et al., 2018). Med utgangspunkt i en slik definisjon dekker arbeidsbegrepet en bredde av ulike aktiviteter mennesker gjør i sitt hverdagsliv.

I sammenheng med begrepet arbeid bruker Smith (2005, s. 9) også begrepet arbeidskunnskap. Arbeidskunnskap er den kunnskapen folk har om og i sitt arbeid (Smith, 2005, s. 151–155). Det er de menneskene som utfører arbeidet, som vet hvordan det faktisk gjøres, og som er ekspertene på det (Smith, 2005, s. 154). Med dette som et utgangspunkt kan forskeren lære fra dem som faktisk er involvert i det som skjer, om det arbeidet de gjør, og hvordan og hvorfor de gjør det slik de gjør det (Smith, 2005, s. 9).

Ifølge Smith (2005, s. 54–59) må vi starte der folk lever livet sitt, og utforske deres aktiviteter og de relasjonene de inngår i. Å undersøke hva mennesker gjør, hvordan de gjør det, hva de føler og tenker om det de gjør, og hvordan deres handlinger er koordinert med andres handlinger lokalt, kan danne utgangspunkt for å forstå samfunnet og dets institusjoner. Utforskningen starter dermed i folks konkrete praksiser og relasjoner, men strekker seg ut over disse ved også å undersøke hvordan arbeidet er koordinert med andre menneskers arbeid. Ifølge Smith (2004, s. 59–60) er det nettopp denne koordineringen av handlinger som utgjør «sosiale strukturer» i samfunnet, noe jeg utdyper senere i kapitlet når jeg skriver om styringsrelasjoner. Arbeid og arbeidskunnskap handler dermed om hva den enkelte gjør, hvordan vedkommende gjør det, hva han eller hun tenker og føler om det han eller hun selv gjør, og hvordan vedkommende arbeid er eksplitt og implisitt koordinert med andres arbeid (Smith, 2005, s. 151).

Arbeidsbegrepet har en plass i de fleste studier som anvender institusjonell etnografi. Det å tolke menneskers handlinger, tanker og følelser som arbeid kan imidlertid i noen tilfeller framstå som fremmed. Magnussens (2015) studie av menns familieforsørgelse og Lunds (2022) studie av jenters skolestress er eksempler på studier som har anvendt arbeidsbegrepet for aktiviteter vi vanligvis ikke omtaler som arbeid.

Magnussen (2015) intervjuet menn som var eller hadde vært kreftsyke, om deres forsørgeransvar og håndtering av egen helse. I arbeidet med

analysen opplevde hun problemer med å finne igjen mennenes forsørgeransvar i empirien. Da hun sto fast, valgte hun å prøve ut å analysere intervjuene ved hjelp av institusjonell etnografi. Hun leste gjennom intervjuene på nytt, og rettet denne gangen oppmerksomhet mot hva mennene gjorde, deres forsørgerarbeid og deres kunnskap om dette arbeidet. Hun gjorde slik mennenes forsørgeransvar og håndtering av helsesituasjonen om til arbeid. Forsørgerarbeidet omfattet blant annet aktiviteter, følelser og tanker knyttet til å usynliggjøre helseproblemer og sykdom på jobb, å ha kontroll på negative tanker og triste følelser, å ha oversikt og planlegge for familiens økonomi og å betale regninger.

Lund (2022) har undersøkt jenters skolestress som arbeid. Ved å ta utgangspunkt i jentenes handlinger og tanker gjennom hverdagen fant Lund og hennes kollegaer (2021) at skolestress handlet om tankearbeid, om følelsesarbeid og om konkrete gjøremål, både i forkant og i etterkant av prøver, innleveringer, eksamener og liknende, samt arbeid med å planlegge sin egen tidsbruk.

De to nevnte studiene viser hvordan arbeidsbegrepet kan bidra til å utvide og endre våre forståelser av bestemte begreper. Begreper kan være mer eller mindre meningstomme, men ved å utforske menneskers arbeid får begrepene et mer konkret innhold i form av deltakernes handlinger, tanker og følelser. Det å ta utgangspunkt i noens arbeid kan slik bidra til å åpne for nye forståelser av hvordan et begrep kan se ut og gjøres, sett fra et bestemt ståsted.

Et viktig spørsmål er *hvordan* vi kan få kunnskap om andres arbeid og arbeidskunnskap. En rekke metoder kan være aktuelle å anvende når vi bruker institusjonell etnografi som tilnærming. Valg av metode(r) bør basere seg på hva som er best egnet for å utforske en studies tematikk (Smith, 2006, s. 13). I mitt doktorgradsarbeid utforsket jeg ungdommenes arbeid ved hjelp av semistrukturerte dybdeintervjuer. Jeg valgte å rette spørsmålene mot ungdommenes konkrete erfaringer og deres handlinger, refleksjoner og følelser i de aktuelle situasjonene. Sagt på en annen måte kan intervjuer frambringe fortellinger om menneskers hverdagsliv og aktiviteter. I ungdommenes fortellinger om hva de gjorde, var det også kunnskap om hvordan de kunne få hjelp i en vanskelig livssituasjon. Slike fortellinger kan fortolkes som fortellinger om arbeid og arbeidskunnskap (DeVault & McCoy, 2006, s. 25–27).

Ifølge Smith (2005, s. 138, 154–155) må vi alltid snakke med mennesker for å lære av dem om hva de gjør, og om deres kunnskap om det de gjør.

Samtidig er hun positiv til å bruke flere typer metoder og data for å utforske en tematikk. Etnografisk feltarbeid, med observasjoner, feltnotater og mer eller mindre spontane intervjuer, har for eksempel en sentral plass i institusjonell etnografi (Campbell & Gregor, 2004, s. 71–77). Et eksempel på en studie som bruker institusjonell etnografi og feltarbeid er K. S. Christensens (2020) studie av barns overgang fra barnehage til skole i Danmark (se også Christensen, kapittel 3 i denne boken). Hun gjennomførte et etnografisk feltarbeid som varte i over åtte måneder, og som foregikk i to barnehager, én skolefritidsordning (SFO) samt to skoleklasser. Hun fulgte barna fra barnehagen til SFO og så til skolestart og de første månedene på skolen. I denne perioden gjorde hun deltakende observasjon i de ulike kontekstene og skrev feltnotater. En del av feltarbeidet besto også av gruppeintervjuer og individuelle intervjuer med både barn og profesjonelle.

I mitt doktorgradsarbeid analyserte jeg også en rekke politiske dokumenter om barnevernet (Schrøder, 2021). I ettertid tenker jeg at det kunne ha vært fruktbart å kombinere intervjuene og tekstene med feltarbeid i barnevernet. Selv om det ville vært usannsynlig å få være til stede akkurat på det tidspunktet en ungdom meldte fra til barnevernet, kunne det å observere hvordan de barnevernsansatte tok imot, snakket om og vurderte meldinger mer generelt, gitt ytterligere innsikt i hvordan de ansatte jobber med meldinger.

Min inngang til institusjonell etnografi

Jeg anvendte institusjonell etnografi i analysene av min empiri. Det betyr at jeg ikke brukte institusjonell etnografi under planleggingen av doktorgradsprosjektet, eller da jeg gjennomførte intervjuene.

Som nevnt møtte jeg på problemer i de første analysene av intervjuene med ungdommene. Disse problemene handlet om to ting. For det første fant jeg i stor grad det jeg hadde forventet å finne. Mine antakelser om barnevernet og meldinger ble ikke utfordret, og det var ingen overraskelser i det jeg fant. For det andre klarte jeg ikke i to av intervjuene med ungdommene å se hvordan de handlet om meldinger til barnevernet. Jeg vurderte først om jeg måtte legge disse intervjuene bort fordi ungdommene hadde misforstått hva jeg ønsket å undersøke. Samtidig anså jeg det som problematisk å legge bort intervjuene, da disse ungdommene selv mente at deres erfaringer handlet om å kontakte barnevernet.

Jeg oppdaget etter hvert at disse utfordringene handlet om min eksisterende kunnskap om barnevernet. Mine forforståelser handlet kort fortalt om å anse barnevernets arbeid som faseinndelt, der meldingsfasen utgjorde startfasen, og meldingen fungerte som inngangen til barnevernet. En slik forståelse av meldinger stemmer overens med beskrivelsene som framkommer i sentrale politiske styringstekster for barnevernet (NOU 2016: 16, s. 122; Prop. 106 L (2012–2013), s. 26) samt fagbøker og forskning (Ellingsen et al., 2015, s. 24; Kojan & Christiansen, 2016, s. 64–73).

Gjennom min utdanning som sosionom og mine erfaringer som barnevernsansatt hadde jeg overtatt noen styrende forforståelser av meldinger og barnevernet som virket begrensende på mitt blikk i analysene av intervjuene. En forsker vil alltid stille med forforståelser i møte med det innsamlede datamaterialet (Dalen, 2011, s. 16). Jeg opplevde imidlertid at min nærhet til barnevernsfeltet i for stor grad var førende for hva jeg klarte å se i dataene. Denne erfaringen kan ses i lys av det Smith (2005, s. 155–157) omtaler som institusjonelle forforståelser (*institutional captures*). Med denne betegnelsen viser hun til hvordan de som er del av en institusjonell diskurs, lett kan ta for gitt at de vet hva andre mener når de bruker bestemte fagtermer. Hvilke konkrete handlinger, valg og beslutninger termene faktisk rommer, kommer imidlertid ikke til syne. Ved at jeg hadde vært og fortsatt var en del av barnevernsfeltet, var min forståelse av meldinger den institusjonelle diskursen.

Jeg valgte å starte analysene av intervjuene på nytt, med å se etter hva ungdommene gjorde. Å vektlegge ungdommenes arbeid innebar å rette oppmerksomheten mot ungdommenes handlinger når de levde i en vanskelig omsorgssituasjon og trengte hjelp fra noen utenfor familien, som skole, helsesykepleier eller barnevern. Jeg så etter hva ungdommene gjorde, og etter hva de følte og tenkte om det som skjedde. Jeg var ute etter ungdommenes arbeid, men da i vid forstand. I tillegg så jeg etter det ungdommene fortalte om hva barnevernet og eventuelle andre hadde gjort. Å også utforske hvem ungdommene var i kontakt med og hva disse andre gjorde, handlet om å utforske hvordan ungdommene koordinerte sine egne handlinger med andres. Sagt på en annen måte: Det de gjorde, på bakgrunn av andres gjøren. Informantene trenger ikke selv å anse de handlingene de gjør, som arbeid. Det de forteller, kan likevel være data som kan si noe om hva de gjør, og som kan få fram deres kunnskap (Campbell & Gregor, 2004, s. 72).

At meldinger innebar noe annet for ungdommene enn jeg først hadde antatt, ble mer synlig for meg da jeg utforsket deres erfaringer ved hjelp av arbeidsbegrepet.⁴ Sett fra ungdommenes ståsted var en melding en prosess som strakk seg over tid, og som involverte en rekke mennesker. Meldingen kunne også omfatte en rekke ulike framgangsmåter for å få hjelp, og da også mentalt og emosjonelt arbeid. Med utgangspunkt i den institusjonelle diskursen om meldinger ville kanskje ikke ungdommenes forsøk på kontakt bli registrert som meldinger, men slik de selv så det, var deres handlinger forsøk på å formidle behov for hjelp.

Det var for eksempel, som jeg trakk fram innledningsvis i dette kapitlet, ungdommer som viste gjennom sine væremåter at de hadde det vanskelig. De forventet og håpet at noen ville reagere på deres atferd og melde fra til barnevernet. Disse handlingene førte imidlertid ikke alltid til en melding til barnevernet, og de lå dermed utenfor de barnevernsansattes synsfelt. Ungdommenes søken etter hjelp innebar dermed ikke nødvendigvis at de selv meldte direkte til barnevernet, men at de oppførte seg på måter de antok ville føre til en melding. Ungdommene ga imidlertid uttrykk for at de selv hadde meldt fra til barnevernet, også de gangene meldingene hadde gått via andre, som helsesykepleier eller skole.

En av ungdommene jeg intervjuet, Tina, fortalte om hvordan fosterhjemmet hun bodde i, hadde meldt fra til barnevernet på grunn av hennes problematferd. Tina hadde prøvd å fortelle muntlig og skriftlig til sin kontaktperson i barnevernet om stor mistrivsel i fosterhjemmet. Da hun opplevde at disse forsøkene på å få hjelp ikke nådde fram, oppførte hun seg på måter som hun forventet at barnevernet måtte reagere på, som å drikke alkohol og å være med eldre gutter. Tina fikk imidlertid beskjed om at denne typen væremåter ikke var riktig framgangsmåte for å få hjelp. I utdraget forteller hun om en telefonsamtale hun hadde med sin kontaktperson i barnevernet: «Og hun[barnevernsansatt] bare: 'Tina, dette her er ikke måten.' Jeg bare: 'Men du forstår jo ikke hvor forferdelig jeg har det. Jeg må prøve alt.' Hun bare [barnevernsansatt]: 'Ja, men dette går ikke.'»

Flere av ungdommene så, uavhengig av barnevernets respons, sine handlinger som en søken etter hjelp, og ungdommene kan sies å utvide meldingsbegrepet til å favne bredere enn det som gjelder i den institusjonelle diskursen, hvor meldinger er direkte henvendelser til barnevernet

4 Disse argumentene har jeg også fremmet i min doktorgradsavhandling (Schróder, 2021).

med en konkret bekymring, og hvor arbeidet med meldinger foregår i en forhåndsdefinert og avgrenset fase.

Ved å vektlegge ungdommenes handlinger ble begrepene melding og meldingsfase konkretisert og gitt innhold, slik det så ut fra ungdommenes ståsted. «Meldinger var noe ungdommene *gjorde*» (Schröder, 2021, s. 56). Å utforske ungdommenes arbeid bidro til å åpne opp og fylle begrepet melding med empirisk innhold. Ifølge Widerberg (2015, s. 14) inviterer institusjonell etnografi oss til nettopp å sette teorier, begreper og forestillinger til side for å unngå å reproducere det vi allerede vet om virkeligheten. Slik kan man få øye på arbeid som er lite synlig.

Det er samtidig ikke til å komme utenom at kunnskapsproduksjon alltid vil innebære elementer av fortolkning. Selv om jeg tok utgangspunkt i ungdommenes ståsted i analysene, og prøvde å holde meg nært opptil det de fortalte, vil mine fortolkninger av deres utsagn virke inn på hvilken kunnskap som framkommer.

Å undersøke barns og unges arbeid ved hjelp av institusjonell etnografi

I det videre vil jeg vise eksempler på hvordan Smiths konsepter arbeid og arbeidskunnskap kan bidra i forskning som inkluderer barn og unge, ut over de poengene jeg allerede har vært inne på.

I nordisk kontekst finnes det noen studier som har anvendt institusjonell etnografi for å undersøke ulike velferdstjenester som berører barn og unge, men da ut fra ansattes eller foreldres ståsted (Bertelsen, 2022;⁵ Bønnhoff, 2021; Kimathi & Nilsen, 2021; Nilsen, 2017). Så langt jeg kan finne, er det nokså få studier som har tatt utgangspunkt i barns og unges ståsted og deres arbeid. Noen unntak er den allerede nevnte studien til K.S. Christensen (2020) samt Lund (2022) sin studie av unge jenters psykososiale helse og min egen studie om unges erfaringer med å melde fra om omsorgssvikt (Schröder, 2021). En annen aktuell studie i denne sammenhengen er Tørrisplass (2020), der hun har tatt utgangspunkt i enslige mindreårige flyktningjenters ståsted.

Felles for de nevnte studiene er at de ved å utforske barns og unges gjøren som arbeid, åpner opp og fyller begreper med empirisk innhold.

5 Bertelsen har observert barn og unge.

Begreper eller fraser som stress, meldinger til barnevernet eller overgang fra barnehage til skole sier ikke noe om hva som faktisk skjer, om hvem som gjør noe, eller om hvem som er involvert i det som skjer. Smith (2005, s. 11–113) kaller slike tomme begreper for «skjell» eller «kapsler» (*shells*). Med dette mener hun at ordene er uten innhold og aktører (Nilsen, 2020, s. 359). For å kunne avdekke hva som inngår i slike tomme begreper, må vi åpne dem opp ved å utforske hva menneskene som er involvert, faktisk gjør, tenker og føler.

I min doktorgradsavhandling tok jeg utgangspunkt i meldingsbegrepet. Å utforske dette begrepet gjennom ungdommenes arbeid når de ønsket hjelp fra barnevernet, ga meldinger et konkret innhold som skilte seg fra den institusjonelle forståelsen. Ungdommene *viste* gjennom sine væremåter hvordan de hadde det. I tillegg var det flere av ungdommene som fortalte om hvordan de hadde tilpasset fortellingene sine i møte med barnevernet. Ungdommene gjorde slik et arbeid med å skape en fortelling der de trakk fram enkelte erfaringer og utelot andre, ut fra hva de trodde barnevernsansatte ville reagere på. Sagt på en annen måte objektiverte de erfaringene sine og seg selv ved å prøve å passe inn i kategorien barnevernsbarn. De hadde kunnskap om hva som kunne utløse hjelp, og denne kunnskapen var styrende for deres framstilling av seg selv, og for det de gjorde for å få hjelp. Denne tilpasningen innebar dermed en forenklet presentasjon av ungdommene selv og deres omsorgssituasjon.

Et eksempel på denne forenklingen var Marie. I intervjuet med meg fortalte hun at hun hadde vokst opp i et hjem der hun var redd for straff og trusler. Moren ga uttrykk for å ønske henne død, slo og kastet kniver etter henne. Marie opplevde også at moren «behandlet henne som en slave», og at hun kontrollerte henne. Marie fortalte videre at hun fikk skyld for alt som skjedde i familien, og at hun ble sett på som en som brakte skam over familien. Denne hjemmesituasjonen var så vanskelig at Marie valgte å kontakte barnevernet selv. Det var imidlertid kun de fysiske hendelsene, som å bli slått og kastet kniv etter, hun trakk fram i møtet med barnevernet: «Når du forteller i detalj om alle de episodene fra da du har blitt slått og sånn, så er det, da synes jeg i hvert fall de skal tro på det».

Marie hadde en forventning om at de barnevernsansatte, på bakgrunn av hennes detaljerte fortellinger om å bli slått, kom til å flytte henne ut av hjemmet. Maries og de andre ungdommenes arbeid med å tilpasse sine fortellinger og væremåter ser jeg som uttrykk for ungdommenes

arbeidskunnskap. De hadde kunnskap om og gjorde et arbeid for å treffe det de trodde vil utløse barnevernets hjelp.

Ved å ta utgangspunkt i intervjuene med ungdommene kan meldinger til barnevernet ses som en konstruert fortelling om et barns eller en ungdoms omsorgssituasjon. Det å ta utgangspunkt i ungdommenes arbeid og arbeidskunnskap bidro dermed til å åpne opp den «svarte boksen» meldinger og til å synliggjøre hvordan en melding gjøres, sett fra ungdommenes ståsted.

De inkluderte eksemplene viser hvordan det å undersøke barns og unges arbeid kan få fram deres erfaringer og perspektiver knyttet til en tematikk, noe som kan være viktig i seg selv. Profesjonelle som treffer og skal hjelpe barn og unge, trenger kunnskap utviklet fra ulike ståsteder. Innenfor forskning om *meldinger* er det for eksempel i hovedsak profesjonelles og foreldres perspektiver som har fått plass, mens barns og unges perspektiver i svært liten grad, om i det hele tatt, har vært inkludert (f.eks. Alazri & Hanna, 2020; Brattabø et al., 2018; Breimo et al., 2021; Keilman, 2017; Christodoulou et al., 2019; Gallagher-Mackay, 2014; McTavish et al., 2019; Søbjerger et al., 2020). Å synliggjøre ungdoms arbeid og arbeidskunnskap, og hvordan noen unge går fram for å få hjelp, er etter min mening viktig for at barnevernsansatte skal kunne møte og hjelpe unge på best mulig måte. I tillegg kan denne typen kunnskap ha betydning for hvordan barnevernet som tjeneste bør være organisert, for på best mulig måte å kunne komme i kontakt med barn og unge som trenger hjelp. For eksempel var det en av ungdommene jeg intervjuet, som hadde prøvd å få hjelp på ulike måter uten å nå fram, og som protesterte mot det hun så som et urimelig krav om kommunikasjonsferdigheter for å få hjelp. Ungdommenes erfaringer med å prøve og få hjelp fra barnevernet og hvordan de gikk fram i denne prosessen er viktig kunnskap for barnevernet, både for den enkelte ansatte og for dem som fatter beslutninger for tjenesten som organisasjon.

Å undersøke barns og unges arbeid kan også bidra til å synliggjøre dem som aktører i eget liv. At barn er aktører, betyr at de både påvirkes av og påvirker sine omgivelser og er aktive i konstruksjonen av eget liv (James & Prout, 1997). Ungdommene jeg intervjuet, fortalte om innsats som hadde tatt tid, og som hadde hatt en intensjon. De hadde levd i en vanskelig omsorgssituasjon, og de hadde selv aktivt prøvd å få den hjelpen de mente de trengte. Begrepene arbeid og arbeidskunnskap kan slik være til hjelp for å holde fast ved og synliggjøre barn og unge som aktører i egne liv.

Her passer det å vende tilbake til et av de innledende spørsmålene jeg stilte: Bidrar det å undersøke ungdommenes handlinger som arbeid til å framstille dem som kalkulerende og manipulerende? Ungdommenes tilpasninger av både væremåter og fortellinger kan ved første øyekast framstå som kalkulerende. En annen måte å forstå deres handlinger på er som rasjonelle og hensiktsmessige måter å forholde seg til barnevernet på, siden noen utfordringer utløser hjelp, og andre ikke gjør det. Ungdommer bruker, som andre, sin kunnskap og spiller på det «systemet» som er der, for å få den hjelpen de mener de trenger. Dette fører meg over til et annet analytisk begrep i institusjonell etnografi, nemlig styringsrelasjoner.

Styringsrelasjoner

Hvilket arbeid ungdommene gjorde, og hvilken arbeidskunnskap de brukte da de søkte etter hjelp, kan ses i sammenheng med det Smith kaller styringsrelasjoner (*ruling relations*) og tekster. Hva Smith (2006, s. 66, 2005, s. 101) definerer som tekst, er imidlertid vidtfavnende og kan være både ord, bilder, figurer og lyder. Det som er felles, er at alle de nevnte har en form som gjør det mulig å lese, se eller høre dem på forskjellige steder og til forskjellige tider. Nettopp dette kjennetegnet ved tekster gjør at de kan formidle bestemte diskurser på tvers av tid og sted (Smith, 2005, s. 17) og slik koordinere våre forståelser av bestemte fenomener. På denne måten kan tekster ha en styrende funksjon på hva vi kan ordsette, og på hva andre kan høre og forstå.

Hvordan en tekst leses og forstås lokalt, utgjør et startsted for å utforske styringsrelasjoner, da styringsrelasjoner spiller en rolle for det som skjer og gjøres (Smith, 2005, s. 10). Det er ikke tekstene i seg selv som er det interessante, men hva de får til å skje. Å utforske noens arbeid utgjør dermed kun starten på en studie og fungerer som en inngang til å undersøke større institusjonelle strukturer gjennom styringsrelasjoner (DeVault & McCoy, 2006; Smith, 2005).

Hva som er de aktuelle styringsrelasjonene i en bestemt studie, må forskeren oppdage empirisk (Widerberg, 2015, s. 16). Den empiriske koblingen mellom individets arbeid, arbeidskunnskap og aktuelle styringsrelasjoner kan ifølge Smith (2005, s. 17, 101) gjøres ved hjelp av tekster. Ifølge Smith (2006, s. 66) kan forskeren oppdage tekster gjennom individene som anvender dem, ved at tekstene virker styrende på det som gjøres. Samtidig

er det et sentralt poeng for Smith (2006, s. 81, 2005, s. 104–108) at tekster ikke kan virke styrende kun ved å eksistere, eller ved at noen leser dem. Skal tekster virke styrende, må noen aktivere dem ved å bruke dem. Det er imidlertid mulig både å være uenig i og å gjøre motstand mot denne styringen. Likevel kan vi ikke unnlate å forholde oss til tekster som har en styrende funksjon. Gjennom å være uenig eller gjøre motstand forholder vi oss nettopp til de aktuelle styringsrelasjonene ved at de får betydning for hva vi tenker, sier eller gjør.

For å finne fram til aktuelle styringsrelasjoner valgte jeg å inkludere intervjuer med barnevernsansatte og politiske styringstekster i analysene. Jeg startet imidlertid med å analysere intervjuene med ungdommene. De unges erfaringer med å komme i kontakt med barnevernet, deres arbeid, følelser og tanker rundt denne prosessen og hvordan disse erfaringene hang sammen med hva andre gjorde, var førende for hva jeg valgte å utforske i intervjuene med de ansatte og i de politiske tekstene. At jeg startet med og tok utgangspunkt i intervjuene med ungdommene handlet om at jeg ville undersøke meldinger til barnevernet fra ungdommers ståsted.

Både ungdommenes og de barnevernsansattes valg av ord, deres forståelser av ulike fenomener samt når de uttrykte motstand mot en praksis, ga hint om hvilke diskurser de forholdt seg til.

I intervjuer med ungdommene og de barnevernsansatte var det ingen som nevnte konkrete tekster. Tekster og deres innhold kan imidlertid komme til uttrykk som tekstlig medierte diskurser. Med dette mener jeg at en diskurs ikke er knyttet til én eller flere *konkrete* tekster, som bestemte lover eller retningslinjer, men at den kommer til uttrykk på flere måter, som gjennom blader, tv, aviser og andre medier. Tekster trenger dermed ikke nødvendigvis å være synlige i det daglige, men kan likevel ha betydning for hva deltakerne er opptatt av, og for deres handlinger (Smith, 2006, s. 66). Tekstlig medierte diskurser kan bli synlige når personer bruker dem som grunnlag for sine handlinger og i fortellingene om dem.

Ungdommenes og de ansattes fortellinger om eget arbeid og erfaringer ga noen indikasjoner på hvilke tekstlig medierte diskurser de forholdt seg til. Det var imidlertid nærliggende å anta at barnevernsansatte og ungdommene var påvirket av tekster på ulike måter. Barnevernet må i større grad enn ungdommene forholde seg til politiske føringer. Samtidig vil forståelser av hva barnevernet er, av barnevernets ansvarsområder og av omsorgs-svikt kunne være tilgjengelig for barn og unge via for eksempel medier og undervisning på skolen.

Det neste steget i analysene var å finne fram til konkrete tekster. Da verken ungdommene eller de barnevernsansatte hadde vist til bestemte tekster, valgte jeg å inkludere politiske styringstekster som grunnlag for de videre analysene. Jeg valgte ut de mest sentrale politiske utredningene, forarbeidene og retningslinjene innenfor barnevernet fra de ti siste årene. Forståelsene som kom til uttrykk i tekstene, var imidlertid kun relevante for analysene de gangene de var å finne igjen i intervjuene med ungdommene eller de barnevernsansatte.

Jeg identifiserte dermed styringsrelasjoner ved å undersøke hvilke forståelser ungdommene og de barnevernsansatte aktiverte i det de fortalte om sine erfaringer, og ved å se disse forståelsene i lys av politiske styringstekster. Et eksempel på hvordan det å identifisere styringsrelasjoner kunne se ut, er Ane, som jeg siterte innledningsvis. Hun brukte begrepet «problembarn» og beskrev bestemte måter å oppføre seg på for å passe inn i denne kategorien. Dette var en atferd hun forventet ville utløse en reaksjon fra barnevernet. Barn og unge med atferdsvansker har vært barnevernets ansvarsområde helt siden Norge fikk sin første barnevernlov (Hagen, 2001).⁶ At barn med atferdsproblemer er aktuelle for tiltak fra barnevernet, er også å finne igjen i en rekke nyere tekster, som i media, offentlige styringsdokumenter og barnevernloven, jf. bvl. §§ 1–10 og 6–2 (f.eks. NOU 2016: 16; Stang, 2018).

Et annet eksempel er Marie, som jeg også har vist til tidligere i kapitlet. I møtet med barnevernet valgte hun å fortelle om enkelte av sine erfaringer og å utelate andre. At hun tilpasset fortellingen sin på denne måten kan forstås som at hun forholdt seg til og aktiverte en diskurs om barnevernet som en tjeneste som må prioritere hva den skal jobbe med, der noen hjelpebehov er gyldige og andre ugyldige. Både ungdommene og de barnevernsansatte jeg intervjuet, så ut til å forholde seg til – og dermed aktivere – en slik forståelse av barnevernet, noe som også framkommer i en rekke politiske tekster, da barnevernet har begrenset med ressurser å forvalte på vegne av samfunnet. Det har også vært stor økning i utgifter for barnevernet, blant annet på grunn av vekst i antall barn som mottar tiltak (Brandtzæg et al., 2010; Ekhaugen & Rasmussen, 2015, s. 51). Denne veksten har ført til en diskusjon om hvorvidt barnevernets ansvarsområder bør eller ikke bør avgrenses mot noen utvalgte kjerneoppgaver (Ask & Olsen, 2018, s. 40; Clifford et al., 2015; Kane & Neverdal, 2018; Marthinsen

6 Den første barnevernloven er vergerådsloven fra 1896.

& Lichtwarck, 2013; Tuastad, 2014, s. 17–28).⁷ Da ungdommene tilpasset sine fortellinger til diskursen om at barnevernet kun involverer seg i noen typer hjelpebehov, innebar det at de barnevernsansatte fikk presentert et forenklet bilde av ungdommenes situasjon, og av hvem de var, sett fra ungdommenes ståsted. Sett i lys av politiske styringstekster innenfor barnevernsfeltet og intervjuene med de barnevernsansatte var ungdommenes arbeid for å få hjelp ikke synlig eller tatt hensyn til i måten barnevernet organiserte sitt arbeid med meldinger på.⁸

Intervjuene med ungdommene viste hvordan de forholdt seg til og var påvirket av diskurser, men også hvordan de var aktive i prosessen ved å bruke kunnskapen sin om barnevernet og tjenestens ansvarsområder til å navigere for å få hjelp. Jeg vil hevde at det å undersøke ungdommenes arbeid og å se det som del av styringsrelasjoner, bidro til å kunne forstå ungdommenes situasjon på en ny måte. Med utgangspunkt i ungdommenes erfaringer framsto ikke deres arbeid som utnyttning av systemet. I stedet ga deres handlinger mening og framsto som en forståelig og kunnskapsrik måte å håndtere en vanskelig situasjon på.

Avslutning

Innledningsvis i dette kapitlet presenterte jeg noen motforestillinger jeg har møtt når det gjelder å utforske ungdommers erfaringer ved hjelp av begrepene arbeid og arbeidskunnskap. Jeg har imidlertid vist hvordan disse begrepene kan bidra til å få fram barns og unges kunnskap om en tematikk samt synliggjøre dem som aktører i deres eget liv. Min erfaring har vært at det å utforske ungdommenes arbeid bidro til å synliggjøre deres egen håndtering av en vanskelig livssituasjon, og at det viste hvordan de ikke bare var noen som ble utsatt for omsorgssvikt eller for barnevernsansattes beslutninger.

Å anvende institusjonell etnografi og begrepene arbeid og arbeidskunnskap innebærer også at forskeren inntar et bestemt syn på barn og unge, der barna og ungdommene er kunnskapsbærere og handlende aktører (Smith, 2005). Etter min mening er det viktig for forskere å reflektere over barns og ungdommers posisjon i den vitenskapelige kunnskapsproduksjonen, fordi denne kunnskapen bidrar til å rettferdiggjøre beslutninger som har

7 Se min doktorgradsavhandling (Schröder, 2021, s. 265–283) for en utdypning av diskurser om grenser for barnevernets ansvarsområde og om omsorgssvikt.

8 Deler av dette avsnittet er publisert i min doktorgradsavhandling (Schröder, 2021).

betydning for barns og unges liv, samt formidler et bestemt barne- og ungdomssyn. Dersom barns og unges kunnskap og arbeid ikke blir vektlagt eller synlig gjennom forskning, kan det være vanskelig å utvikle tjenester som på en god måte kan møte ungdom som trenger hjelp. Det er da også risiko for at man i stedet utelukkende kategoriserer dem som under utvikling og sårbare. Samtidig må synet på barn og unge som aktører balanseres med åpenhet for deres avhengighet og behov for beskyttelse. Dette handler om å unngå å posisjonere barn og unge innenfor dikotome konstruksjoner som enten avhengig eller uavhengig, modne eller umodne, sårbare eller kompetente (Tingstad, 2019). De kan være alt dette eller ingen av delene. Uansett er det også viktig å utforske og forstå ulike institusjoner fra barns ståsted, og da ikke bare for å anerkjenne deres aktørskap, men først og fremst fordi deres erfaringer og perspektiver kan berike analysene og skape bedre forståelse.

Forfatterbiografi

Siv Kristine Schrøder er førsteamanuensis i sosialt arbeid ved Institutt for psykososial helse ved Universitetet i Agder. Hun har flere års erfaring fra arbeid i den kommunale og statlige barnevernstjenesten. Hennes forskning og formidling har i hovedsak vært knyttet til barnevern, og da spesielt om barns og unges medvirkning. De siste årene har Schrøder vært spesielt opptatt av psykososial helse, med vekt på sosiale faktorerens betydning for barns psykiske helse. Hun disputerte i 2021 med en doktorgradsavhandling om temaet meldinger til barnevernet, med utgangspunkt i unges perspektiv.

Litteratur

- Alazri, Z. & Hanna, K. M. (2020). School personnel and child abuse and neglect reporting behavior: An integrative review. *Children and Youth Services, 112*. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104892>
- Ask, T. A. & Olsen, T. S. (2018). Utsatte barn. I T. A. Ask & S. B. Eide (Red.), *Barnevernets begreper i bevegelse* (s. 22–44). Gyldendal Akademisk.
- Barnevernloven. (2021). *Lov om barnevern av 18. juni 2021 (Lov-2021-06-18-97)*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97>
- Bertelsen, B. (2022). *Conflict – concern – commitment: A study of parenthood in high-conflict divorce cases* [Doktorgradsavhandling]. Universitet i Agder.
- Brandtzæg, B. A., Håkonsen, L. & Lunder, T. E. (2010). *Kostnadsutviklingen i det kommunale barnevernet: Hva forklarer økende kostnader til barnevern i kommunene?* (Rapport nr. 270/2010). Telemarksforskning.

- Brattabø, I. V., Bjørknes, R. & Åstrøm, A. N. (2018). Reasons for reported suspicion of child maltreatment and responses from the child welfare: A cross-sectional study of Norwegian public dental health personnel. *BMC Oral Health*, 18, Artikkel 29.
- Breimo, J. P., Sandvin, J. T., Lo, C. & Anvik, C. H. (2021). Bekymret eller ikke bekymret – er det spørsmålet? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 62(2), 192–202. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2021-02-04>
- Bønnhoff, H. D. (2021). *Morskap migrasjon og digitale medier: En institusjonell etnografi av den digitaliserte hverdagen til mødre med migrasjonsbakgrunn* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Agder]. AURA. <https://hdl.handle.net/11250/2759610>
- Campbell, M. L. & Gregor, F. M. (2004). *Mapping social relations: A primer in doing institutional ethnography*. AltaMira.
- Christensen, K. S. (2020). *Vanskelige forbindelser: En institusjonell etnografi om børns bevægelse fra børnehaven til skole* [Doktorgradsavhandling]. Aarhus universitet.
- Christensen, P. A. (2000). Childhood and the cultural constitution of vulnerable bodies. I A. Prout & J. Campling (Red.), *The body, childhood and society* (s. 38–59). Macmillan.
- Christodoulou, A., Abakoumkin, G. & Tseliou, E. (2019). Teachers' intention to report child maltreatment: Testing theoretically derived predictions. *Child and Youth Care Forum*, 48(4), 513–527. <https://doi.org/10.1007/s10566-019-09492-x>
- Clifford, G., Fauske, H., Lichtwarck, W. & Marthinsen, E. (2015). *Minst hjelp til dem som trenger det mest: Sluttrapport fra forsknings- og utviklingsprosjektet «Det nye barnevernet»* (NR rapport nr. 6/2015). Nordlandsforskning.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode: En kvalitativ tilnærming* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Danielsen, H. (2002). Den kjønnskonservative velferdsstaten. I C. Holst (Red.), *Kjønnsrettferdighet: Utfordringer for feministisk politikk* (s. 22–44). Gyldendal Akademisk.
- DeVault, M. & McCoy, L. (2006). Institutional ethnography: Using interviews to investigate ruling relations. I D. E. Smith (Red.), *Institutional ethnography as practice* (s. 15–44). Rowman & Littlefield.
- Egeland, C., Pedersen, E., Nordberg, T. H. & Ballo, J. G. (2021). *Barnefamilienes hverdagsliv i Norge 2021* (AFIs FoU-resultat 2021:06). Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet. <https://hdl.handle.net/11250/2788919>
- Eide, S. B. (2020). Barnets beste: Barnevernets formål i spenning mellom individuelle og relasjonelle hensyn. I O. Lysaker & T. E. Fredwall (Red.), *Verdier i konflikt: Etikk i et mangfoldig samfunn* (s. 121–139). Cappelen Damm Akademisk.
- Ekhaugen, T. & Rasmussen, I. (2015). *Barnevernet – et utfordrende samliv mellom stat og kommune* (Rapport 2015/51). Vista Analyse.
- Ellingsen, D., Pettersen, K.-S., Andersen, L. & Viblemo, T.-E. (2015). *Terskler i barnevernet* (AFI FoU-resultat 2015). Arbeidsforskningsinstituttet. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/6251>
- Fattore, T., Mason, J. & Watson, E. (2016). *Children's understandings of well-being: Towards a child standpoint*. Springer.
- Gallagher-Mackay, K. (2014). Teachers' duty to report child abuse and neglect and the paradox of noncompliance: Relational theory and «compliance» in the human services. *Law and Policy*, 36(3), 256–289. <https://doi.org/10.1111/lapo.12020>
- Hagen, G. (2001). *Barnevernets historie – om makt og avmakt i det 20. århundre*. Akribe forlag.
- James, A., Jenks, C. & Prout, A. (1998). *Theorizing childhood*. Polity Press.
- James, A. & Prout, A. (1997). *Constructing and reconstructing childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood*. Falmer Press.
- Kane, A. A. & Neverdal, S. (2018). Barnevern – et vern med eller uten et universelt forebyggingsansvar? *Tidsskriftet Norges barnevern*, 95(4), 248–264. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2018-04-05>

- Keilman, E. (2017). En bekymringsprosess full av utfordringer: Pedagogiske lederes krevende «reise» fra bekymring til handling. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 94(3), 154–165. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2017-03-03>
- Kimathi, E. & Nilsen, A. C. E. (2021). Managing categories: The role of social technology in kindergarten teachers' work to promote early intervention and integration. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 1–13. <https://doi.org/10.1177/14639491211045419>
- Kitterød, R. H. & Halrynjo, S. (2019). Mer likestilling med fedrekvote? Naturlige eksperimenter i norsk kontekst. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 43(2), 71–89. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1781-2019-02-02>
- Kojan, B. H. & Christiansen, Ø. (2016). Å fatte beslutninger i barnevernet. I Ø. Christiansen, & B. H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s. 19–33). Universitetsforlaget.
- Leira, A. (2004). Omsorgsstaten og familien. I A. L. Ellingsæter & A. Leira (Red.), *Velferdsstaten og familien: utfordringer og dilemmaer* (s. 67–99). Gyldendal Akademisk.
- Lund, J. (2022). *Hverdag og verden er unge jenters psyke: En kontekstualisert forståelse av psykososiale helseplager blant unge jenter* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Agder]. AURA. <https://hdl.handle.net/11250/2998586>
- Lund, J., Madsen, J. & Haugland, S. H. (2021). «Å gjøre det som liksom er planen da» – en kvalitativ intervjustudie av skolestress blant unge jenter som et strukturelt problem, *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 7. <https://doi.org/10.23865/ntpk.v7.2801>
- Magnussen, M.-L. (2015). *Familieforsørgelse i menns hverdag* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo]. DUO vitenarkiv. <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-52713>
- Magnussen, M.-L., Lund, R. W. B. & Wallevik, H. B. (2018). Et kjønnrom for akademisk skriving: Den akademiske skrivingens sosiale organisering, sett fra ståstedet til kvinnelige førsteamanuenser ved Universitetet i Agder. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 42(1–2), 85–103. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1781-2018-01-02-06>
- Marthinsen, E. & Lichtwarck, E. (Red.). (2013). *Det nye barnevernet*. Universitetsforlaget.
- McTavish, J. R., Kimber, M., Devries, K., Colombini, M., MacGregor, J. C. D., Wathen, N. & MacMillan, H. L. (2019). Children's and caregivers' perspectives about mandatory reporting of child maltreatment: A meta-synthesis of qualitative studies. *BMJ Open*, 9(4). <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-025741>
- Meld. St. 24 (2015–2016). *Familie – ansvar, frihet og valgmuligheter*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-24-20152016/id2483146/>
- Nilsen, A. C. E. (2017). *Bekymringsbarn blir til: En institusjonell etnografi av tidlig innsats som styringsrasjonal i barnehagen* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Agder]. AURA. <http://hdl.handle.net/11250/2435426>
- Nilsen, A. C. E. (2020). Professional talk: Unpacking professional language. I P. C. Luken & S. Vaughan (Red.), *The Palgrave handbook of institutional ethnography* (s. 359–374). Palgrave Macmillan.
- Nilsen, A. C. E. & Wærdahl, R. (2014). Gender differences in Norwegian children's work at home. *Childhood*, 22(1), 53–66. <https://doi.org/10.1177/0907568213518082>
- NOU 2012: 15. (2012). *Politikk for likestilling*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-15/id699800/>
- NOU 2016: 16. (2016). *Ny barnevernslov: Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-16/id2512881/?ch=1>
- Prop. 106 L (2012–2013). *Endringer i barnevernloven*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-106-1-20122013/id720934/>
- Qvortrup, J. (2021). Forord af Jens Qvortrup, professor emeritus. I I. K. Sørensen, T. Abebe & M. Ursin (Red.), *Barndomsstudier i en norsk kontekst: Tverrfaglige tilnærminger*. Gyldendal.

- Qvortrup, J., Bardy, M., Sgritta, G. B. & Wintersberger, H. (1994). *Childhood matters: Social theory, practice and politics*. Avebury
- Ryan, G. W. & Bernard, H. R. (2003). Techniques to identify themes. *Field Methods*, 15(1), 85–109. <https://doi.org/10.1177/1525822X02239569>
- Schrøder, S. (2021). *Ungdoms inngang til og møte med barnevernet* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Agder]. AURA. <https://hdl.handle.net/11250/2824058>
- Smith D. E. (2005). *Institutional ethnography. A sociology for people*. AltaMira.
- Smith D. E. (2006). Incorporating texts into ethnographic practice. I D. E. Smith (Red.), *Institutional ethnography as practice* (s. 65–88). Rowman & Littlefield.
- Stang, E. (2018). *Barnevernet i den digitale offentligheten: ytringer og debatt om norsk barnevern i sosiale medier* [Doktorgradsavhandling, OsloMet]. ODA. <https://hdl.handle.net/10642/6729>
- Søbjerg, L. M., Nirmalarajan, L. & Villumsen, A. M. (2020). Perceptions of risk and decisions of referring children at risk. *Child Care in Practice*, 26(2), 130–145. <https://doi.org/10.1080/13575279.2019.1685460>
- Tingstad, V. (2019). Hvordan forstår vi barn og barndom? Posisjoner og kontroverser i barne- og barndomsforskning. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 5, 96–110.
- Tuastad, S. (2014). Forebygging og reparasjon: Gevinsten av brei barnepolitikk. I I. T. Ellingsen & R. S. Østerhaug (Red.), *Barnevernets brennpunkt: Beslutningsgrunnlag og beslutninger* (s. 17–41). Universitetsforlaget.
- Tørrisplass, A.-T. (2020). *Barn på terskelen: En institusjonell etnografi om enslige mindreårige flyktningsjenters møte med en ambivalent velferdsstat* [Doktorgradsavhandling]. Nord universitet.
- Widerberg, K. (2015). En invitasjon til institusjonell etnografi. I K. Widerberg (Red.), *I hjertet av velferdsstaten: En invitasjon til institusjonell etnografi* (s. 13–31). Cappelen Damm Akademisk.
- Wærness, K. (1975). *Kvinnens omsorgsarbeid i den ulønnede produksjon*. Norges almenvitenskapelige forskningsråd, Sekretariat for kvinneforskning.